

لیدانی زهنگیکی خهتەر له ئێرانوه!

سردار عبدالکریم عبدالله

Sardar24@hotmail.com

وهزارهتی ناوخۆی ئێران پۆژی ۲۵ی ئەم مانگه سهركهوتنی پالیئوراوی توندپهوی سهه به باالی موخافیزهكارانی له نۆیهمین ههلبژاردنی سهروكایهتیدا بهسهه رهفسنجانی كه كهسایهتیهکی ناسراوی سیاسی میانپهوی نزیك له باالی ریفرمیهكانه راگهیاندا، بهمهش نیوبراو بووه شهشهمین سهركۆماری ئێران له دواي روخانی رژیمی شاههنشاهی لهم ولاتهدا. مهحمود ئەحمەدی نهژادی یهكێك بووه له فرماندهكانی سوپای پاسداران له ناوچه جیاجیایانی كوردستانی ئێران و راویژكاری پارێزگاری ئوستانی كوردستان و كۆنه پارێزگاری ئوستانی ئەردهبیل بووه بۆ سهی خولی جیاجیا و دوا پۆستیش كه وهریگرتهی بهه له خۆپالوتنی بۆ سهركۆماری پۆستی سهروکی شارهوانی شاری تاران بووه. نهژاد بهوه ناسراوه كه بانگهشهی پابهندی تهواو به بههاکانی ئیسلام و ئامانجهكانی شوپشی ئیسلامیهوه دهكات .

ئهحمەدی نهژاد، ئەو كهسایهتییه نهناسراوه بووه كه تا ساالی 2003 نهبوو به سهروکی شارهوانی شاری تاران له هیچ شوینیكهوه وهك كهسایهتییهکی سیاسی بهرچاو و چالاک بوونی نهبوو، ئەم زاته له خولی دووهمی ههلبژاردنهكانی نۆیهمین ههلبژاردنی سهركۆماری ئێران پتر له 61%ی دهنگهكانی هیناوه كه دهكاته نزیكهی 14 ملیون دهنگ. كهسایهتییه نزیكەكان له ئەحمەدی نهژاد و تهناهت ئەوانهش كه دژی ئەو پالیئوراوه بوون، رووداوی سهركهوتنی ئەو كهسایهتییه توندپهویان به دیاردهی "تسوئامی ئێران" ناوبرد، سهركهوتنی كهسیکی وهك نهژاد كه تهواو پێچهوانهی رهفسنجانییه و رادیکالیانه بیردهكاتهوه. به هاتنه سههروكمی نهژاد وهك سهركۆماریك گۆرانكاری ریشهیی بهسهه شیوازی ژیان و تهناهت ئەو دهسكوت و ریفرمه كهمانهشدا دادین كه له پۆزگاری فرمانپهوايي خاتهمییدا بهدهست هاتبوون.

لهكاتیكا رهفسنجانی له پروپاگاندهكانی ههلبژاردندا داواي کرانهوهی بهرووی جیهانی رۆژئاوا دهکرد، بهلام له بهرامبهردا نهژاد به پێچهوانهوه لیدوانی دها، دیاره بههوی کاراکتهه و چۆنیهتی بیرکردنهوه و فکری سیاسی نهژاد واچاوهروان دهکری به پێچهوانهوهی رهفسهنجانی و بهرنامهی ریفرمیهکان له ماوهی دهسهلاتهکهیدا ههنگاوینیت و له پهيوهندییه دهرهکیهکانی ئێران و بهتایبهتیش لهگهڵ جیهانی رۆژئاوا ههلویتستی توندی ههیت.

رهفسنجانی بهوه ههموو میژوووه سیاسی و شارهزاییهوه زۆرهیهوه، گهورهترین شکستی سیاسی له بهرامبهه كهسایهتییهکی نادیاوی وهك نهژاد دهسکهنهکرد، كه لهو ههلبژاردنانهدا خوی وهك ئەلتهرناقیکی موخافیزکارهكان و درێژپێدهری ئەو بهرنامه ریفرمخوازییهی خاتهمی خستبووه روو و بهلینی ئەوهشی دها كه لهسهردهستی ئەو ئێران گۆرانكاری باشتر بهخۆوه ببینی كهچی دهنگی پیوستی نههینا وسهركهوتوو نهبوو، لیروهویه مهترسی ئەم سهركهوتنهی نهژاد زیاد دهیت و گومان له پاکی پرۆسهی ههلبژاردنهکه پهیدادهیت.

ئهگه ئاورپکی خیرا له مملانیکانی نیوان باالی موخافیزکارهكان و ریفرمیهکانی ئێران له کاتی ههلبژاردنی سهركۆماری ههفتهم و ههشتهمی ئەم ولاته بدهینهوه، دیقهتیکی وورد له مملانییه توندهکانی نیوان ئەم دوو باله بدهین و بهرهنجامی ئەم خولهش لهگهڵ رۆلی ناراستهوخوی خامهنهئی رابههه کۆماری ئیسلامی ئێران و رۆلی مهجمهعی تهشخیزی مهسلهحتی نیزام له پشتیوانیان بۆ سهرخستنی باالی موخافیزکارهكان بهراوردی بکهین، بهتایبهتی له کاتی کیشانی خهتی راست و چهپ بهسهه ناوی کاندیدهکان، دواتریش ئاورپک له رێژهی دهنگدهره بهشداربووهکان بدهینهوه، كه له خولی دووهمی ههلبژاردنهکه له 63% دابهزیوووه بۆ له 53%، ئەم راستیانه و ئەم بهشداریهی کهمهی هاوالتیان ئەوه دهاته دهست کهوا کاریگههه فتوا و هاندانهکانی خامهنهئی رۆلی گرنگی بینوه له سهرخستنی نهژاد و هاندانی ههوادارانی سهه به موخافیزکارهکان بۆ رۆانه ناوهندهکانی دهنگدان.

به‌شداری زۆر كه‌می كوردەكان، هه‌وادار و ئەندامانی سەر به ئۆپۆزسیۆنی قەدەغە‌كراوی ئێرانی و هه‌وادارانی سەر به ریفۆرمیسته‌كان به‌شێوه‌یه‌کی کاریگەر تایی تەرازووی محمد ئەحمەد نەژادی تازه سیاسی نەناسراوی توندپه‌روی سەر به‌بالی محافیزکاره‌کانی له‌ به‌رامبەر ره‌فسنجانی نهرم و ناسراوی به‌ ئەزموون قورستر کرد. وه‌ك ئاشکرایه ئێران ئیستا به‌هۆی مه‌سه‌له‌ی په‌یوه‌ندیه‌کانی ئێران به‌ (حیزب الله)ی لوبنانی و مه‌سه‌له‌ی كوره ئەتۆمیه‌كان و بابته‌ی دیموکراتی و مافی مرۆف به‌ قۆناغی‌کی زۆر دژوار له‌ ناكوکی و ململانی له‌گه‌ڵ ئەمیریکا تێده‌په‌ڕی، وه‌ك ئاشکرایه نە خامه‌نه‌ئێ و نه‌ بالی محافیزکاره‌کانیش ئاماده‌نیه‌ین هیچ نهرمیه‌ك له‌ هه‌لوێستیان به‌رامبەر ئەمیریکا بنوێنن، بۆیه سهرکهوتنی نەژاد په‌یامی‌کی زۆر ئاشکرایه بۆ ئەمیریکا و هێزه دیموکراتیخوازه‌كان له‌ جیهان كه‌وا:

– سیاسه‌تی به‌رپه‌وه‌بردن و کاروباره‌ گرنه‌گه‌کانی وڵات له‌ ئێران هێشتا ریشی له‌ به‌رده‌ستی محافیزکاره‌کاندايه، ریفۆرمیسته‌كان له‌ ئێران هێزێکی په‌رته‌وازه‌ی كه‌م توانان.

– سیسته‌می دیموکراتیه‌ت له‌ ئێران گوماناوویه و زۆر به‌ ئاسانی له‌ لایه‌ن رابه‌ر و دامه‌زرایی ته‌شخه‌سی مه‌سه‌له‌ته‌ی نيزام كه‌ محافیزکاره‌كان تیايدا بالاده‌ستن ده‌كه‌وێته ژێر فشار و ئاراسته‌کردن.

– ناوه‌ندی بریارده‌ری سیاسی له‌ ئێران بریاری داوه كه‌وا ئێران به‌ ئاراسته‌ی دژ به‌ نهرمی نواندن له‌ گه‌ڵ ئەوروپا و ئەمیریکا هه‌نگاو بنی به‌تایبه‌تی له‌ بواری دانوستاندنه‌کانی تايبه‌ت به‌ کیشه‌ی كوره ئەتۆمیه‌کانی ئێرانی، محافیزکاره‌كان هه‌ولده‌دن گه‌مه به‌ کارتی کات بکه‌ن بۆ هه‌ینانه‌دی به‌رنامه‌ ستراتیژییه‌کانیان.

– هێزی بالاده‌ست له‌ ئێران كه‌ له‌ رابه‌ر و هێزی سه‌ربازی (به‌تایبه‌تی پاسداران) و ئیتلاعات پیکهاتووه ترسیان له‌ دوو جوړه هێز هه‌یه، كه‌ له‌ ناوچه‌که سهرکهوتن به‌ده‌ستبهنن، ئەویش یان ئەمیریکا و هاوپیهمانه‌کانیان یان هێزه ئیسلامیه سونه‌کانن (به‌ هه‌موو رهنه‌گه‌کانیان هه‌)، ئەم دوو هه‌زانه‌ش دوو دوژمنی سه‌رسه‌ختی ئێران و شیععه‌گری سیاسی ده‌سه‌لاتدارن، هاتنه‌ سه‌ر حوکمی كه‌سیکی نەناسراوی ناسنامه‌ شاراو‌دی وه‌ك نەژاد له‌م کات وساته‌دا بۆ ئەمیریکا و هاوپیهمانه‌کانی و هێزه دیموکراتیخوازه‌كان په‌یامی‌کی خراپی له‌ دواوه‌یه، چ بۆ ئارامی ناوچه‌که چ بۆ ئاینده‌ی دیموکراتیه‌ت له‌ جیهاندا.

په‌یامی شاراو‌هه‌کانی ئێران بۆ گه‌لانی ناوچه‌که و جیهان له‌م خالانه‌ ده‌خوێنینه‌وه:

– به‌ بونی كه‌سه‌ی ته‌یه‌کی محافیزکاری رادیکالی وه‌ك نەژاد، بواری یاریکردن له‌ نیوان دوو باله‌که‌ی "ریفۆرمییه‌كان و محافیزکاره‌كان" له‌ لوتکه‌ی ده‌سه‌لات نامینه‌ی، ده‌سه‌لاتی رابه‌ر زۆر فراوانتر و ده‌بیته‌ و محافیزکاره‌کانیش لێ‌راوانه‌تر له‌ كاناله‌ ئیوه‌وه‌ته‌تی و ناوخۆییه‌کاندا کارده‌كان و بریارده‌دن، به‌ واتایه‌کی تر هه‌موو ده‌سه‌لاته‌كان له‌ ژهر کۆنترۆلی موعافیزکاره‌كان کۆده‌بینه‌وه و وتاری سیاسی ئێرانی زیاتر توندتر و یه‌گرتووتر ده‌بیته‌ سه‌باره‌ت به‌ رۆژئاوا و مه‌سه‌له‌ گه‌رمه‌کانی ناوچه‌که.

– ئێران به‌ نیاز نیه هه‌ولده‌ت عێراقی ئارام و دیموکرات له‌ ناوچه‌که دروست بیته‌، ئەگه‌ر دۆسته‌ زۆر نزیکه‌کانی ئێرانی سەر به‌ (خامه‌نه‌ئێ) تیايدا بالاده‌ست نه‌بن.

– ئێران هه‌ولده‌ت نا‌ئارامی له‌ عێراق و ئفغانستان به‌رده‌وام بیته‌ تا هه‌ردوو لایه‌نه‌کانی دژ به‌ یه‌کتری و به‌ ئێران (ئه‌میریکا و ئیسلامیه‌کانن) له‌م وڵاته هه‌میشه له‌ شه‌ر دابن و به‌م جه‌نگه‌شیان هه‌ردوولا له‌ ناوچه‌که لاوازین و نه‌په‌رژینه سەر ئێران، به‌لانی که‌م تا ئەو کاته‌ی به‌رنامه‌ ستراتیژییه‌کانیان وه‌ك به‌ره‌مه‌پێنایی چه‌کی ئەتۆمی ته‌واوده‌که‌ن.

– ئێران دژ به‌ ره‌وتی به‌ دیموکراتی بوونی رۆژه‌ه‌لاتی ناوه‌راسته‌ و پڕۆژه‌ی رۆژه‌ه‌لاتی ناوه‌راسته‌ی مه‌زن هه‌نگاو ده‌ن، ئەمه‌ش به‌ر له‌ هه‌موو شتێی دژی کورد و نه‌ته‌وه‌کانی تری ئێرانه‌ که‌ مه‌ترسی پارچه‌پارچه‌بوون هه‌ره‌شه‌ جیدی له‌ ئێران و گوێرانی نه‌خشه‌ی رۆژه‌ه‌لاتی ناوه‌راسته‌ ده‌کات.

ئیمه‌ی کورد له‌م یارییه‌ی ناوه‌ندی بریارده‌ری سیاسی ئێران و هاتنه‌ سه‌ر حوکمی نەژاد هیچ سویدیك‌ وا نابینین كه‌ دلمان خۆشبه‌کات، جگه‌ له‌ زیان و دوا که‌وتنی ئاواته‌کانمان، به‌لام ته‌نها هیوایه‌ك كه‌ هه‌بیته‌ ئه‌ویش یه‌ك ده‌نگی سه‌رجه‌م هێزه دیموکراتیخوازه‌کانه له‌ جیهان، که‌ دژ به‌ خواستی بالی توندپه‌روی ئێرانی نه‌ و هه‌میشه له‌ هه‌ولی له‌ قالدان و له‌ چوارچۆیه‌ گرتنی ئەم هه‌زانه‌ن.